

Selvitys laskujen perusteista

Tausta

Kihniön kunta on tehnyt Parkanon kaupungin kanssa *Sopimuksen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueen muodostamisesta* (yhteistoimintasopimus). Sopimusta neuvottelivat alun perin lisäksi Mänttä-Vilppulan kaupunki ja Juupajoen kunta, mutta nämä eivät allekirjoittaneet lopullista sopimusta. Kihniön ja Parkanon sopimus ei ole kokonaisulkoistus sopimus, vaan ns. PARAS-lain mukainen yhteistoiminta-alue sopimus, jossa Parkano on toiminut järjestämisvastuussa olevana kuntana. Parkano on palveluita järjestäessään pyrkinyt ottamaan Kihniön edun huomioon ja valvonut Kihniön etuja osana yhteistoiminta-aluetta.

Yhteistoimintasopimus on kattanut kaikki sosiaali- ja terveyspalvelut lukuun ottamatta ympäristöterveydenhuoltoa ja eläinlääkintähuoltoa sekä varhaiskasvatusta, joka vielä tuolloin määriteltiin sosiaalipalveluksi. Yhteistoimintasopimus on ollut voimassa 1.5.2015–31.12.2022. Yhteistoimintasopimus on purkautunut toimintojen siirryttyä Pirkanmaan hyvinvointialueelle.

Kihniön kunnan maksuosuus ja kustannukset

Kihniön kunnan maksuosuus on vuosittain vahvistettu sopimuksen mukaisella kaavalla. Maksuosuudet vuosina 2020–2022 ovat olleet seuraavat:

2020: 8 193 780 euroa

2021: 8 259 362 euroa

2022: 8 395 968 euroa

Kihniön kunnan palveluista syntyneet nettokustannukset ovat olleet vastaavana aikana:

2020: 8 798 190 euroa

2021: 8 653 102 euroa

2022: 9 417 048 euroa

Nettokustannukset muodostuvat vähentämällä bruttokustannuksista toimintatuotot.

Kihniön palveluiden nettokustannukset ovat ylittäneet Kihniön maksuosuuden jokaisena edellä mainittuna vuonna seuraavasti:

2020: 604 410 euroa

2021: 393 740 euroa

2022: 1 021 080 euroa

Yhteensä: 2 019 231 euroa

On kohtuutonta, että Parkanon kaupunki joutuisi vastaamaan Kihniön kunnalle tuotettujen palveluiden kustannuksista.

Kustannusten perusteet

Yhteistoimintasopimuksen mukaan Parkanon kaupunki on vastuukunta ja vastaa siten palveluiden järjestämisestä. Parkano voi tuottaa palvelut omana toimintana, sopimuksin yhdessä muun kunnan kanssa taikka hankkimalla palveluita muulta palvelutuottajalta.

Parkanon kaupunki on tehnyt 12.12.2014 Pihlajalinna Terveys Oy:n (tuottaja) kanssa *Sosiaali- ja terveystalouden tuotannon ulkoistamista koskevan hankintasopimuksen* (ulkoistussopimus). Sopimuksen perusteella pääosa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista on hankittu ao. yritykseltä (ns. tuottajan palvelut).

Muun osan palveluista Parkanon kaupunki on tuottanut itse mm. lakisääteiset viranomaispalvelut (viranomaispalvelut) sekä ostanut palveluita muilta palvelutuottajilta (muut ostopalvelut). Kihniön kustannuksia vähentävät kertyneet toimintatuotot.

Kihniön kunnan sosiaali- ja terveystalouden Parkanon vastuukuntana järjestämä kokonaisuus on jakautunut seuraavasti:

	Tuottajan palvelut	Viranomaispalvelut	Muut ostopalvelut	Toimintatuotot	Yhteensä
2020	- 8 253 253 euroa	- 1 009 703 euroa	- 443 914 euroa	908 679 euroa	- 8 798 190 euroa
2021	- 8 147 707 euroa	- 1 032 051 euroa	- 501 580 euroa	1 028 235 euroa	- 8 653 102 euroa
2022	- 8 371 611 euroa	- 817 224 euroa	- 1 249 190 euroa	1 020 976 euroa	- 9 417 048 euroa

Alla on eritelty edellä mainituin kokonaisuuksittain palveluiden kustannuksia.

Tuottajan palvelut

Kuten edellä on todettu, Parkano on solminut 12.12.2014 ulkoistussopimuksen tuottajan kanssa. Sopimuksen sisältöä on sittemmin päivitetty ja osa palveluista on siirretty tuottajalta Parkanon kaupungin vastuulle, rahallisesti merkittävimpana kokonaisuutena lastensuojelu. Selkeyden vuoksi todetaan, että Kihniöllä ei ole ollut sopimusta tuottajan kanssa.

Ulkoistussopimuksen kustannuksia on päivitetty vuosittain sopimukseen kirjatulla korotuksella. Koska kyseessä on kiinteähintainen kokonaisulkoistussopimus, sopimuksen mukainen kustannus ei ole riippuvainen palveluiden todellisesta käytöstä.

Parkano ei ole voinut suoraan vaikuttaa tuottajan Kihniölle tuottamien palveluiden kustannukseen.

Parkanon kaupunki on tehnyt tuottajan kanssa v. 2022 erillisen sovintosopimuksen, jolla Parkano on sitoutunut maksamaan lisäkustannuksia vuosien 2020–2022 palveluista. Sovintosopimuksella ei ole sovittu Kihniön maksuosuuden muuttamisesta eikä sillä näin ollen ole vaikutusta Kihniön maksuosuuteen.

Viranomaispalvelut, muut ostopalvelut ja toimintatuotot

Parkanon kaupunki on tuottanut omana toimintana yhteistoiminta-alueella välttämättömät lakiin perustuvat viranomaispalvelut. Tämä sisältää mm. sosiaali- ja terveydenhuollon johtaminen (perusturvajohtaja/terveys- ja hyvinvointijohtaja, hallintoylilääkärin työpanos), sosiaalityö ja sosiaaliohjaus, asiakas- ja asiakasmaksupäätökset. Parkanon kaupungin henkilöstökulut vuosina 2020–2022 on jaettu Parkanon ja Kihniön kesken noin 25%/75% suhteessa, mikä tarkoittaa Kihniölle keskimäärin 285 000 euron kustannusta vuodessa. Suhdeluku vastaa likimain Parkanon ja Kihniön väkilukujen suhdetta. Lisäksi Parkanon kaupunki on vastannut yhteistoiminta-alueen yhteisistä ICT-, talous-, henkilöstö- ja yleishallinnon palveluista.

Muissa ostopalveluissa merkittävin erä on lastensuojelun ostopalvelut, vuonna 2022 1,017 milj. euroa. Nämä palvelut ovat eriteltävissä asiakkaittain ja siten aiheuttamisperiaatteella kohdistettavissa Kihniölle. Lastensuojelun menot ovat kasvaneet merkittävästi. Kasvu johtuu asiakasmäärän ja heidän palvelutarpeidensa kasvusta. Asiakkailla on lakiin perustuva subjektiivinen oikeus saada ko. palvelut. Kihniön kunta ei voi kieltää palveluiden järjestämistä eikä asiassa voi vedota siihen, ettei Kihniö ole tehnyt lisätilausta. Lastensuojelun lisäksi kasvua on nähtävissä vammaispalveluissa, joihin asiakkaalla on niin ikään subjektiivinen oikeus ja jotka ovat eriteltävissä asiakkaittain.

Kihniö on pyytänyt erityisesti lastensuojelun palveluista tarkempia selvityksiä. Sosiaalihuollon asiakastiedot ovat lain perusteella salassa pidettäviä tietoja. Kihniön kunnalle ei ole siten mahdollista toimittaa selvitystä, jonka perusteella asiakkaat olisivat tunnistettavissa. On huomattava, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintojen siirryttyä Parkanon kaupungilta Pirkanmaan hyvinvointialueelle, Parkanon kaupungilla ei ole enää oikeutta käsitellä edellä mainittuja asiakastietoja.

Viranomaispalveluissa henkilöstökulujen lisäksi merkittävin erä tässä kokonaisuudessa ovat omaishoitajien palkkiot, kolmen vuoden ajalta vuosittain n. 240 000 euroa. Omaishoidon henkilötiedot ovat niin ikään salassa pidettäviä sosiaalihuollon asiakastietoja.

Toimintatuotot koostuvat mm. asiakasmaksutuotoista, sotilasvammalain mukaisista valtionkorvauksista, ulkokuntatuotoista ym. tuotoista. Lastensuojelun palvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

Kihniön sopimushinta

Yhteistoimintasopimuksen perusteella *Vastuukunta* (Parkano) laskuttaa muita sopijakuntia sovitun kokonaishinnan mukaisesti tasaerin kuukausittain etukäteen, joka kuukauden ensimmäisenä arkipäivänä. Hinta (nettoperiaatteella) kattaa yhteistoiminta-alueen kunkin kunnan sote-palvelumaksun sekä viranomaistehtävien ja taloushallinnon osuuden kunkin kunnan osalta aiheuttamisperusteen mukaisesti.

Pääsääntönä kustannusten korvaamisessa on siten aiheuttamisperiaate. Ennakkolaskutus kuukausittain perustuu vuosittaiseen sopimushintaan ja lopullinen Kihniön kokonaiskustannus selviää tilinpäätöksen valmistuttua.

Parkanon kaupungin ja Kihniön kunnan välillä yhteistoimintasopimuksen lisäksi solmittu erillinen *Sopimus sosiaali- ja terveystalouden järjestämistä ja tuottamista koskevasta yhteistoiminnasta Parkanon kaupungin ja Kihniön kunnan välillä* (palvelusopimus), joka on alisteinen yhteistoimintasopimukselle.

Palvelusopimuksen perusteella Kihniön sopimushintaa korotetaan ennalta määritellyllä indeksillä vuosittain. Kihniön hinta on vuosittain tarkastettu tällä menettelyllä.

Sopimuksessa todetaan kuitenkin lisäksi, että *Mikäli sopimuskauden aikana tulee lainsäädännöllisiä, viranomaismääräyksistä johtuvia tai muita sopijaosapuolista riippumattomia lisävastuita ja/tai kuluja jotka lisäävät palveluntuottajan tai järjestäjän (Parkanon kaupungin tai Palveluntuottajan) kustannuksia, otetaan lisäkustannukset täysimääräisesti huomioon tämän sopimuksen mukaisten palveluiden hinnoittelussa.*

Palvelusopimukseen sisältyy lisäksi maininta, että *Hankintasopimuksessa on lisäksi sovittu siitä, että hankinnan kohteena olevien palveluiden sisältö tai laajuus voi muuttua perustuen uusiin lakeihin, viranomaismääräyksiin, ohjeisiin tai suosituksiin. Osapuolet sitoutuvat neuvottelemaan ja sopimaan sellaisesta ratkaisusta, että riski ylimääräisistä kustannuksista ei jää yksin Palveluntuottajalle. Jos muutokset lisäävät Palveluntuottajan kustannuksia yli 3 %, sopijapuolet neuvottelevat muutosten aiheuttamien kustannusten korvaamisesta. Jos muutokset vähentävät Palveluntuottajan velvoitteiden kustannuksia yli 3 %, sopijapuolet neuvottelevat Palveluntuottajan palkkion pienentämisestä. Edellä kerrottujen hinnanmuutosten tulee perustua todettuun kustannustason nousuun tai laskuun ja olla sitä vastaava.*

Neuvottelut ja selvitystyö 2021–2023

Vuonna 2021 tilinpäätöksen 2020 valmistuttua asia nostettiin esiin kaupungin poliittisissa toimielimissä. Asia oli esillä myös Parkanon ja Kihniön välisessä neuvottelussa, joka koski Kihniön nostamaa kannetta vuonna 2019. Keskustelussa Parkanon kaupunki esitti, että Parkano ja Kihniö sopisivat sopimuksen purkamisesta. Tästä Kihniö ei suostunut neuvottelemaan. Yksipuolinen irtisanominen ei olisi ollut mahdollista (vrt. Virrat-Ruovesi).

Parkanon kaupunki on vuoden 2022 aikana esittänyt Kihniön kunnalle neuvotteluita sopimushinnan tarkastamisesta. Kihniön kunta ei tuolloin ollut halukas käymään neuvotteluja Parkanon kaupungin kanssa. Kihniölle toimitettiin syksyn 2022 aikana erilaisia selvityksiä menojen ylityksistä 2020–21 ja vuoden 2022 lopulla kattava selvitys kustannusten noususta.

Parkanon kaupunginhallitus käsitteli Kihniön riidanalaista kustannustenylytysasiaa kokouksessaan 12.12.2022 § 12. Kaupunginhallitus päätti vielä esittää neuvotteluita Kihniön kunnalle ja päätti, että Kihniön kuntaa laskutetaan vuoden 2022 kustannustietojen valmistuttua. Kihniön kunta suostui lopulta neuvotteluihin alkuvuodesta 2023. Neuvotteluiden perusteella Kihniölle laadittiin lisäselvityksiä kevään 2023 aikana.

Johtopäätökset

Parkanon kaupunki toteaa, että Parkano on järjestänyt Kihniölle sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut solmittujen sopimusten, lain, asetusten ja viranomaismääräysten mukaisesti. Kihniön kunnan maksama maksuosuus ei ole kattanut Kihniölle tuotettuja palveluita vuosina 2020–2022. Parkanon kaupunki toteaa, että palveluiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset on jyvitetty Kihniön kunnalle ulkoistussopimuksen perusteella siltä osin kuin tuottaja on palveluita tuottanut ja aiheuttamisperusteella muilta osin.

Parkanon kaupunki on neuvotellut Kihniön kunnan kanssa ja laatinut Kihniön kunnan pyytämiä selvityksiä siten kuin sillä on ollut asiasta tieto ja erityisesti salassapitosäädösten sallimissa rajoissa. Parkanon kaupunki tulkitsee mahdolliset lisäselvityspyynnöt kohtuuttomiksi ja tarkemmat asiakaskohtaiset selvitykset salassapitosäännösten vastaisiksi.

Parkanon kaupunki osoittaa Kihniön kunnalle laskut vuosien 2020–2022 kustannusylytyksistä siten, että yhteissumma on 2 019 231 euroa. Laskut tulee suorittaa 30.8.2023. Parkanon kaupunki varaa oikeuden kanteen nostamiseen, jos Kihniön kunta reklamoi laskut.